

Medietilsynet

Innspill til FM-utgreiing

Her er Guovdageainnu Lagasradios uttalelse i saken:

Jeg vil i det følgende peke på de spesifikke faktorer som er spesielle for oss i Sápmi og Finnmark, med ekstremt små lytterskarer og enorme områder som skal dekkes. Jeg vil også si noe om de erfaringer vi i bransjen har hatt etter at DAB ble en permanent standard for de to-tre store. Til slutt vil jeg mene noe om fremtidens teknologier, de vi enda ikke har sett, men som vi bare aner konturene av, og som kan være løsningen i et lengere perspektiv.

Det er ikke tvil om at det vil være dramatisk for nesten to hundre stasjoner rundt om i landet dersom det hittil utenkelige skulle skje - at politikere bestemmer at det skal bli forbudt å bruke FM til radio. Det vil dessverre bety slutten for de fleste.

Litt generelt om DAB-satsingen

Premisset for høringen føles litt malplassert. Alle andre land i verden kommer til å fortsette med FM for alle som vil, i overskuelig framtid. At P4, Radio Norge, og øyensynlig også NRK sliter, er ikke FM sin feil, heller ikke vår. Vi kan ikke lide fordi de har vært lite fremtidsrettet og gått i baret. Vi sliter ikke. Og vi er fornøyd med våre sendernett. De tre forannevnte kan ikke få lov å diktere hva norske myndigheter skal bestemme når det gjelder hvilken standard og format vi andre skal sende på. De valgte selv å slå av sine FM-sendere og bør ta konsekvensene av det, uten å forlange at de andre skal gjøre det samme.

Man kan naturligvis mene at en overgang til DAB er av det gode. Intensjonen var kanskje god fra myndighetenes side. Flere kanaler, mere mediemangfold, frekvensressurser, billigere drift av sendernettet, større brukervennlighet for lytterne - og DAB var fremtidsrettet, trodde man. Til og med bedre dekning var ett av argumentene. I dag har vi hatt DAB permanent i noen år, og vi vet svaret. Det ble vesentlig dårligere dekning, det ble ikke mer mediemangfold, det ble bare flere jukebokser på radio, det ble mye dyrere enn forutsatt, både å bygge og å drive, det var likevel ikke knapphet på frekvenser på FM, og det ble svært mye vanskeligere for folk å bruke. Det hele viste seg å være en skandale; en svært dyr skandale. At noen andres skandale også skal tvinges over på oss som ikke har disse problemene kan naturligvis ikke aksepteres.

Kjernen i dette er at hvis DAB var funksjonelt og fremtidsrettet, ville alle gjort det de kunne for å få sin kanal på DAB. Det har ikke skjedd. Mange bygger for tiden ut DAB under tvang, fordi de er redd for å miste konsesjonen sin hvis de nekter. Ingen av dem vil ha DAB, men de tror at dette må gjøres, for ellers kommer staten til å legge deres radiostasjoner ned. Og de får jo muligens rett. Sånt er imidlertid politikk som ellers bare føres av stater vi ikke liker å sammenligne oss med.

Flere radiostasjoner i Norge som bare sender på DAB har måttet legge ned i de store byene, fordi det ikke kan forsvares økonomisk å sende bare på DAB.

Det er viktig å understreke at de som ønsker å sende på DAB, gjerne må gjøre det. Men vi bør jo

ikke hindre de som sender på FM å fortsette med det.

BBC vurderte å gå inn for å legge ned hele FM-nettet for et par år siden. Dette har de nå forkastet, fordi «tiden er ikke moden for det». Bakgrunnen for det, er etter det vi har forstått, at man vil vente på at internett/5G blir et mer anvendelig verktøy for radio før man diskuterer nedleggelse av FM-nettet.

Om Guovdageainnu Lagasradios nåværende situasjon på FM:

Dekning og beredskap

Vi har i underkant av 9000 innbyggere i vårt konsesjonsområde. Dette viser det utrolig svake inntekspotensiale vi har. Dette er et viktig poeng, for det er disse 9000 som gjennom reklame og radiobingo skal betale mesteparten av våre eventuelle investeringer i et DAB-nett. Det sier seg selv at det aldri kommer til å skje. Hvis vi skal kunne ta overgang til et rent DAB-nett, må derfor staten stå for alle utgifter. Både investeringer og drift i mange år fremover. Dette vet vi er urealistisk, og konsekvensen av at GLR ikke får fortsette på FM, vil bli en kjapp og smertefull død.

Guovdageainnu Lagasradio har FM-konsesjon i kommunene, Kautokeino, Karasjok og Tana. Dette er et område som er ca 20 000 kvkm i areal. I dag dekker vi størsteparten av dette arealet. Her er også de fleste reindriftssamene i Norge. De har jobben sin på fjellet, er avhengige av å kunne høre nyheter, værmelding osv. som andre arbeidsfolk utenfor byer og tettsteder. Det kan de ikke i dag, unntatt ved å høre på Guovdageainnu Lagasradio. NRK finnes ikke hos dem lenger. Det finnes heller ingen mobildekning, så de kan ikke gå på nett for å finne ut hvordan været blir. Det er kanskje vanskelig å forstå for andre, langt unna, hvor viktig en værmelding er for folk som jobber på fjellet, men det sier selv at det er ekstremt viktig.

Tidligere kunne reindriftssamene høre NRK på FM, og FM-nettet deres dekte enorme områder. Det er ikke sånn lenger. I stedet er GLR blitt en viktig aktør for reindrifta i beredskapssammenheng. Ingen regner lenger NRK for en beredskapsaktør. Hvis det skjer en krise, må NRK kontakte oss og be oss om å sende deres kanal P1 på GLRs nett for at folket på fjellet skal få livsviktig informasjon. Sånn er situasjonen i dag.

Våre tre kommuners areal er betydelig større enn Telemark og Vestfold fylker tilsammen. Dette dekker vi med syv FM-sendere. Vårt sendernet koster praktisk talt ingenting å drive. Det er nedbetalt, og vi har kun vedlikeholdsutgifter på nettet. Vi sender signalene gratis mellom de forskjellige senderne og det er svært stabilt og lar seg ikke påvirke av vær og vind. Vi har dessuten sne på bakken i ca 8 måneder i året, og det tør være kjent at DAB-signaler forsvinner inn i snøen og radiomottak blir umulig dersom DAB-signalene er svake.

Norges forpliktelser overfor samisk språk og kultur

GLR er dessuten den eneste frittstående radiostasjonen i Norge som sender allmenn radio på samisk, og om samiske forhold. Hver dag. Vi spiller mye samisk musikk. Hver dag. Forbyr man FM, blir GLR lagt ned fra og med 2022, og NRK Sápmi blir den eneste samiske radiokanal i landet. Er det akseptabelt hvis NRK får monopol på radio på samisk i Norge? Jeg tror ikke det.

Vi kan ikke tro at dette er intensjonen, spesielt etter at vi har hatt store politiske debatter og stortingsmeldinger om mediemangfold og viktigheten av at alle får komme til orde, ikke minst på sitt eget språk. Vi understreker at samisk er et offisielt språk i Norge, og dette er dypt forankret i internasjonale konvensjoner og avtaler, bla ILO nr 169.

Vi samarbeider dessuten med radiostasjoner i andre samiske områder for å styrke det samiske i deres områder, både på norsk og samisk, med et allsamisk perspektiv. Våre daglige nyhetssendinger høres av svært mange, og mange flere er kommet til etter at NRK slo av sine FM-sendere, og det takker vi NRK for. Men hvis vi må legge med fra og med 2022, vil det ikke finnes et eneste alternativ i samisk media som kan være et korrektiv til NRK Sápmi.

Økonomi

For at vi skulle kunne akseptere å sende bare på DAB, ville vi nok sannsynligvis måttet investere for mellom fem og ti millioner kroner eller mer, og vi ville fortsatt ikke fått så god eller bedre dekning som NRK har i dag. Det virker derfor urimelig for oss at vi skulle måtte investere like mye eller mer enn det NRK gjør i samme område bare for at vi skal kunne dekke et like «lite» område som NRK dekker i dag.

Det koster mye mer å drifte et DAB-nett enn det koster å drifte et FM-nett. Det er mye mer sårbart ved strømbrydd, eller forstyrrelser i GPS-signalene. Dette er noe vi i Finnmark har opplevd i flytrafikken, når Russland jammer GPS-signalene her hos oss. Det tåler også i liten grad problemer med nettlinjene siden alle signaler til den første DAB-senderen i kjeden må føres med et fibersignal, via IP. Vi må dessuten ha et stort, dyrt radiolinjesystem for å få signalene fra den ene DAB-senderen til den neste.

Da vi søkte om støtte til investering av én DAB-sender i Kautokeino, fikk vi halvparten av det vi søkte om. Dette blir som alle kan se, et lite spøtt i havet mot den investeringen som vil være nødvendig for å få til en tilfredsstillende dekning.

Forskjellen på by og land

I byene er som regel DAB-dekningen noe i nærheten av akseptabel. Det samme langs mange hovedveier. DAB ble til i 1981, utviklet av Institut für Rundfunktechnik i Tyskland og ble aldri laget for kringkasting slik vi har i Norge. Det skulle fungere som et tilskudd til FM der man i byene hadde tett med FM-kanaler, og problemer med interferens på FM på grunn av høy elektromagnetisk konsentrasjon i bystrøk. Dette var fornuftig tenkt. Men i Norge har man den oppfatning at DAB skal komme *i stedet for* FM. Dette premisset er å dra det langt forbi det teknisk mulige. Derfor er det en absurd tanke å skulle stenge FM-nettet i Norge.

DAB-nettet i Norge fungerte så dårlig i 2015, etter at man hadde erklært riks-DAB-utbyggingen for ferdig, at Norkring måtte sette opp en mengde nye sendere til for å få den dekningen vi har i dag. Dette har kostet vanvittig mange millioner ekstra utover det man hadde planlagt. Dette er et bilde på hvor massivt man må investere for å få den ikke fullgode dekningen man har i dag. Det er ikke så rart at vi i lokalradiobransjen grøsser ved tanken på å måtte ta overgang til DAB, uten også å beholde FM: Ingen har råd til det, og staten vil ikke betale det det koster.

NRKs DAB-sjef Øivind Vasaasen sa i nasjonal media for et drøyt år siden at internett er fremtiden for radio, ikke DAB. Han mente med det å si at i dag mener han at DAB er det beste formatet, men etterhvert vil internett ta over for DAB. Dette har vi i lokalradiobransjen visst i alle år. Vi ønsker derfor å heller jobbe mot et format som er basert på internett.

I dag er internett i praksis for lite tilgjengelig for at alle skal kunne bruke det til å lytte på radio. Bare ca fire prosent av lokalradiolytterne hører på internett. Det sier seg derfor selv at ingen kan leve av å sende kun på internett. Vi trenger å være på FM, helst for all ettertid, men i hvert fall i minst ti år til. Da vil 5G-nettet være utbygd, forhåpentligvis med bedre dekning enn 4G har i dag (akkurat dette vet jeg lite om). Internett generelt vil være mye bedre utbygd, alle biler vil ha simkort i dashbordet, og ingen vil lenger trenge å forholde seg til DAB. Ikke minst vil vi ha utviklet teknologi som gjør *kringkasting* mulig på smarttelefon (LTE-broadcast), i stedet for som i dag, at telefonen/ipaden/smarthøytaleren/nettverksspilleren må *logge seg på*, og dermed legge beslag på linjekapasitet. Da vil kapasitetsutfordringen være en saga blott.

Et internett-basert system vil være rimelig å investere i og holde i drift, siden det ofte er systemer som er store og bygd for akkurat det formålet. De server tusentalls kunder og har all den spisskompetanse som er nødvendig for å holde ting i gang selv under krevende forhold. Det er her vi i GLR ønsker å satse vår teknologiske kapital og fremtid.

Dermed vil lokalradioene ha klart å få en teknologi som gjør at vi kan hoppe over DAB, og heller bruke moderne teknologier. Vi på GLR bruker alle frie ressurser til å bygge ut våre netjtjenester for tiden. Det gjør vi gjennom å bygge moderne nettsider, gi større tilgjengelighet for våre produkter på nett i form av podkaster og programserier, bilder, lyd, - alt sammen. Men vi trenger den tiden som er nødvendig; for å få lytterne våre med på det, og teknologien må også forbedres betraktelig. Det kommer til å skje på internett-siden, men det kommer ikke til å skje med DAB. Sånn er det bare.

Det er i internett radiofremtiden ligger, så om det skulle bli seriøst vurdert å forby bruk av FM-nettet i Norge, så er det i hvert fall viktig at vi får den tiden vi trenger for å forberede vårt teknologiskifte, ikke til DAB, men til det fremtidige internett. Derfor ber vi om at det *ikke* vurderes et slikt forbud nå.

En sånn løsning vil gjøre sitt til at vi får beholde det mediemangfoldet vi har i dag, med mange gode lokalradioer som produserer lokalt stoff, spiller lokal musikk, og som er et korrektiv og et tillegg til NRK. Dette er også den billigste løsningen for alle, og det vil gjøre at nesten to hundre lokalradioer overlever. Sånn er det bare.

Med hilsen

Nils Martin Kristensen
redaktør
Guovdageainnu Lagasradio